

Sosiaali- ja
terveysministeriö

HE laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamisesta (HE 7/2024 vp)

Mirka-Tuulia Kuoksa
Neuvotteleva virkamies
TaV 5.3.2023

Ehdotetut muutokset

- Ehdotettu muutos koskee alkoholilain 17 ja 26 §:ä
 - Vähittäismyyntilupaa koskevien säännösten muutos
 - Esityksessä ehdotetaan, että vähittäismyyntiluvalla saisi myydä myös enintään 8,0 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä *käymisteitse* valmistettuja alkoholijuomia
- Tavoitteena on uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti eurooppalaiseen suuntaan ja edistää reilumpaa ja avoimempaa kilpailua
- Hallitusohjelmassa on sovittu useista alkoholikauppaa koskevista markkinoiden avaamiseen ja kilpailun lisäämiseen liittyvistä lainsäädäntömuutoksista
- Tämä esitys on osa hallitusohjelman toimeenpanoa ja alkoholilainsäädännön muutoksista ensimmäinen

Pääasialliset vaikutukset

- Alkoholijuomien valmistus, myynti ja markkinointi tuottavat yhteiskunnalle yli miljardin verotuloja
 - Erilaisille yrityksille miljardien elinkeinotuloja
 - Alkoholin valmistukseen, myyntiin ja markkinointiin osallistuville ihmisille työtuloja
- Toisaalta alkoholinkäyttö aiheuttaa yhteiskunnalle, yrityksille ja yksilöille miljardien eurojen välittömiä ja välillisiä kustannuksia
 - Alkoholin myynnin ja kulutuksen lisääntyminen lisää sekä valmistukseen ja myyntiin liittyviä tuloja että alkoholin kulutukseen liittyviä menoja ja kustannuksia
- Lakiehdotuksen välittömien vaikutusten voidaan arvioida olevan yleisellä tasolla todennäköisesti melko vähäisiä
 - Esimerkiksi muut alkoholi- ja kuluttajamarkkinoihin vaikuttavat taloudelliset tekijät voivat lähivuosina peittää alleen tämän lakiehdotuksen aiheuttamia vaikutuksia

- Esitys mahdollistaisi nykyisin Alkon 373 myymälässä myytävien 5,6 –8,0 –prosenttisten käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien vähittäismyynnin myös vähittäismyyntiluvan haltijoille, joita on yhteensä noin 6 300
- Muutoksen kohteena olevien oluiden, viinien ja siiderien saatavuus ja valikoima paranisi ja niiden hinnat voisivat jonkin verran kilpailun lisääntyä myös alentua
- Lakiesityksen seurauksena Alkon osuus alkoholijuomien kokonaismyynnistä hieman laskisi, kaupan osuus hieman nousisi ja anniskelun osuus pysyisi suunnilleen samana
- Kilpailun lisäämisellä on todennäköisesti esityksellä tavoiteltuja positiivisia taloudellisia vaikutuksia
 - mm. kuluttajien saatavilla olevien alkoholijuomavalikoiman laajentuminen
- Alkoholin saatavuuden lisäämisellä on myös negatiivisia vaikutuksia väestön terveyteen ja hyvinvointiin
 - Yhdessä muiden hallitusohjelmassa linjattujen alkoholimarkkinoita avaavien toimien ja selvitysten kanssa muutokset alkoholilainsäädännön nykytilaan johtaisivat kokonaisuutena arvioituna huomattavan suuriin taloudellisiin sekä terveys- ja hyvinvointivaikutuksiin

- Lakiehdotuksen keskeisimmät vaikutukset liittyvät alkoholin saatavuuden lisääntymiseen sekä kilpailun lisääntymiseen alkoholin vähittäismyynnissä
- Kokonaisuudessaan alkoholin kulutus voisi nousta lakiesityksen seurauksena noin 0,5-1 prosenttia
 - Arvioon liittyy kuitenkin epävarmuutta, erityisesti esityksen vaikutuksesta viinien kulutukseen sekä siihen missä määrin lisääntyvä kulutus 5,6-8,0 prosenttisissa käymisteitse valmistetuissa alkoholijuomissa korvaa muuta alkoholijuomien kulutusta
- Alkoholiveron tuotto vuonna 2022 oli noin 1 497 miljoonaa euroa
 - Oluen osuus verotuotosta on suurin, lähes 600 miljoonaa euroa
 - Lakimuutos voi lisätä erityisesti oluen kokonaismyyntiä (100% alkoholina), jolloin valtaosa verotulojen kasvusta seuraisi juuri oluen myynnin kasvusta
 - Vuositasolla lakiesityksen arvioitaisiin lisäävän alkoholijuomaveron tuottoja valtiolle noin kymmenellä miljoonalla eurolla
 - Vastaavasti hallituksen valmisteleva oluen alkoholiveron alennus pienentäisi verotuottoa noin 25 miljoonalla eurolla

- Jos alkoholin kulutus kasvaisi lakiesityksen seurauksena, myös alkoholihaittojen välittömät ja välilliset kustannukset todennäköisesti kasvaisivat
 - Välittömiä kustannuksia syntyy mm. sosiaali- ja terveydenhuollosta sekä järjestyksenpidosta
 - THL on arvioinut alkoholin käytön haittojen aiheuttaneen julkiselle taloudelle arviolta noin 640–940 miljoonan euron välittömät kustannukset vuonna 2020
- Mikäli alkoholin aiheuttamien välittömien kustannuksien arvioidaan kasvavan samassa suhteessa alkoholin kulutuksen kanssa, edellä esitetty 0,5-1 prosentin kasvu alkoholin tilastoidussa kulutuksessa johtaisi korkeintaan noin 10 miljoonaan euron kustannusten kasvuun, kun tarkastellaan ainoastaan alkoholin aiheuttamia välittömiä kustannuksia
- Välittömien kustannuksien lisäksi alkoholin voidaan nähdä aiheuttavan erilaisia välillisiä kustannuksia yhteiskunnalle
 - Mm. alkoholiehtoisten kuolemien ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisten aiheuttamat tuotantopanosmenetykset sekä työntekijöiden sairauspoissaolojen aiheuttamat menetykset työajassa
- Alkoholista aiheutuvien terveyshaittojen kuormitus sosiaali- ja terveyspalveluille on merkittävä
 - Alkoholisairaudet aiheuttivat vuonna 2021 noin 37 000 hoitojaksoa terveydenhuollon vuodeosastoilla
 - Lisäksi alkoholista aiheutuvien terveyshaittojen taloudellinen kustannusvaikutus hyvinvointialueille on eri suuruinen eri puolilla maata, mistä esimerkkinä on alkoholisairastavuusindeksi, joka vaihteli vuosina 2019–2021 Pohjois-Karjalan 148,4:n ja Pohjanmaan 54,5:n välillä

Alkoholien aiheuttamat välittömät kustannukset vuonna 2020

	Min	Max
Kustannukset yhteensä (milj. euroa)	638,5	940,1
Terveystenhoito	95,4	206,5
Eläkkeet ja sairauspäivärahat	169,2	223,5
Sosiaalipalvelut ja -turva	116,4	245,9
Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpito	176,8	176,8
Oikeusjärjestelmä ja vankeinhoito	80,7	87,5

Vaikutukset yrityksiin

- Esitys lisäisi yleisesti markkinoiden toimivuutta ja kilpailua
 - Mahdollistaisi nykyisin Alkon myymälässä myytävien 5,6 –8,0 –prosenttisten käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien vähittäismyynnin myös vähittäismyyntiluvan haltijoille
- Alkon liikevaihto vuonna 2022 oli noin 1,2 miljardia euroa ja mainitut alkoholijuomat muodostavat siitä nykyisin noin kolme prosenttia
 - Lakiesityksen kohteena olevan vähittäismyynnin arvo on siten nykyisin joitakin kymmeniä miljoonia euroja
- Suurin osa vähittäismyyntiluvan haltijoista on päivittäistavarakauppoja
 - Päivittäistavaramyynnin arvo Suomessa vuonna 2022 oli 21,6 miljardia euroa
 - Lakiesityksen seurauksena päivittäistavarakaupan myynti voisi kasvaa korkeintaan hieman yli 50 miljoonalla eurolla
 - Hieman yli 50 miljoonan euron myynnin lisäys olisi enintään joitakin prosentin kymmenesosia koko päivittäistavaramyynnin arvosta
 - Euromääräisen myynnin kasvuun vaikuttaa kuitenkin merkittävästi se kasvaako päivittäistavarakaupan litramääräinen myynti esityksen seurauksena

- Päivittäistavarakaupan kokonaismyyntiin uudistus ei kokonaisuudessaan vaikuttaisi merkittävästi, mutta uudistuksen voidaan nähdä olevan päivittäistavarakaupan näkökulmasta erittäin positiivinen
 - Alkoholijuomien osuus elintarvikemyynnistä on suurin pienimmissä kaupoissa
- Näiden kauppojen elinvoimaisuuteen uudistuksella voidaan arvioida olevan positiivisia vaikutuksia

Vaikutukset kotitalouksien ja kuluttajien asemaan

- Vaikka alkoholijuomien saatavuutta lisättäisiin melko vähän, kotitalouksille ja kuluttajille välittömät taloudelliset vaikutukset olisivat myönteisiä;
 - Alkoholijuomien valikoiman laajentuminen
 - Muutoksen kohteena olevien oluiden, viinien ja siiderien saatavuuden parantuminen
 - Muutoksen kohteena olevien oluiden, viinien ja siiderien hinnat voisivat jonkin verran kilpailun lisääntyä myös alentua
- Uudistus hyödyttää päivittäistavarakaupan asiakkaita tuomalla näille aiempaa runsaamman valikoiman 5,6-8,0 prosenttisia käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia
- Ostomahdollisuudet paranevat kyseisen tuoteryhmän osalta kaikkialla Suomessa, mutta erityisen paljon harvaan asutuilla alueilla, joissa etäisyys lähimpään Alkon myymälään ovat olleet pitkiä

Kiitos

Sosiaali- ja
terveysministeriö